

Document	20051129.001.verslag.mini-seminar.01.doc
Onderwerp	Verslag mini-seminar "Samen Leren Innoveren".
Auteur	Jan Kroeze (TLO)
Datum	Dinsdag 29 november 2005.
Locatie	Provinciehuis Zuid-Holland, Den Haag.
Aanwezig	42 genodigden.
Afwezig	7 genodigden.

Kort verslag van het mini-seminar "Samen Leren Innoveren", een discussie hoe kennisproductiviteit vanuit een collectieve aanpak in regio's tot leven gebracht kan worden. Hoe brengen we het akkoord van Lissabon (2000) in Nederland dichterbij?

Theo Lohman van TLO heet iedereen welkom, daarna opent gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland Asje van Dijk het mini-seminar.

Asje van Dijk geeft aan blij te zijn met het initiatief van deze middag waarin vraagstukken rond de kennisinfrastructuur met elkaar gedeeld worden voor het vinden van oplossingen en het stimuleren van innovaties in de huidige samenleving. Vanuit de relatie onderwijs-arbeidsmarkt worden door de gedeputeerde enkele aandachtsgebieden genoemd:

- In de huidige arbeidsmarkt vindt 7% van de jongeren geen passende baan en is werkeloos.
- Van de jongeren behaalt circa 25.000 tot 30.000 geen startkwalificatie voor de arbeidsmarkt.
- In Zuid-Holland is momenteel een tekort aan circa 24.000 HBO'ers techniek breed.
- Huidige opleidingen sluiten niet aan op de arbeidsmarkt.
- Gediplomeerden van de opleidingen Bèta Techniek is het afgelopen jaar teruggelopen met 25%.

Vraag is hoe jongeren in contact te brengen met werkgevers en andersom hoe werkgevers in contact te brengen met scholen. Oplossingen moeten gezocht worden in onder andere:

- Een gezamenlijke aanpak in plaats van een ieder voor zich aanpak.
- Bedrijven en scholen moeten gezamenlijk initiatieven ontplooiën.
- Bedrijven moeten vanuit een hun eigen verantwoording gastdocenten op scholen plaatsen.

De gedeputeerde gaf aan dit jaar 2.500 k€ door de provincie Zuid-Holland is uitgegeven voor stimulatie van de kennisinfrastructuur. Hiervoor zijn 64 projecten geselecteerd die met extra investeringen van deelnemende partijen aangegroeid is tot een totaal geïnvesteerd bedrag van 8.600 k€. Daarnaast is in het kader van de kennisinfrastructuur een nieuwe functie van Regioregisseur in Zuid-Holland geïntroduceerd. Inmiddels is vanuit deze functie al met zo'n 2.000 bedrijven contact geweest.

Doel van de seminar was te ontdekken welke knelpunten en versnellers er zijn om de beweging rond slimme regio's te laten aansluiten op het landelijke niveau. De resultaten hiervan worden op 7 december 2005 tijdens het Nationaal innovatie event in Maarssen gezamenlijk aangeboden aan het innovatieplatform. Deze weg is al op 23 september 2005 ingeslagen met een boottocht georganiseerd in de Drechtsteden.

Theo Lohman van TLO bedankt Asje van Dijk en de provincie Zuid-Holland voor de geboden faciliteiten en ondersteuning voor het houden van het mini-seminar in aanloop naar 7 december 2005. Hoofddoel van het mini-seminar is het ontdekken welke knelpunten en versnellers er zijn om de beweging rond slimme regio's te laten aansluiten op het landelijk niveau (presentatie 20051128.001 Samen Leren Innoveren 04.ppt). Kern is onder andere:

- Van oud werken naar nieuw werken.
- Op dynamische wijze een beweging op gang brengen (inrichten van een organisatie).
- Waarde van kennis onderkennen en toepassen.
- Samen leren innoveren (kennis productiviteit, natuurlijk leren en kennis creëren).

Als introductie wordt een 12 minuten durende film vertoond die de visie van “Samen Leren Innoveren” op heldere wijze in beeld brengt. Deze film is geproduceerd als visuele ondersteuning van het plan “Slimme Regio” en wordt voor het eerst vertoond op dit mini-seminar en het Nationale innovatie event op 7 december 2005 te Maarssen. De film oogstte na afloop veel positieve reacties van de genodigden zoals “film ondersteunt de visie als basis voor de kennisinfrastructuur in Nederland en daarmee de voorgestelde aanpak zoals verwoord in het rapport Slimme Regio”.

Marc Zegveld van TVA developments bv geeft een presentatie over de fundamentals van kennisproductiviteit (zie presentatie “via Drechtsteden naar Lisabon.ppt”). Ingegaan wordt op samenwerken en belangen van wederzijdse partijen. Door samenwerking tussen bedrijf en school is een resultaat te behalen van $1+1=3$. Een aantal elementen van samenwerking zijn onder andere:

- Uitrusten van kennis op basis van competenties.
- In kaart brengen van belangen, materialen en resultaten.
- Expliciet maken van verwachtingen.
- Leren van projecten, ook die mislukken.
- Kennis delen door kennis te laten stromen.
- Kennisinfrastructuur stimuleren vanuit een bottom-up en top-down aanpak.

Drie **Lectoren** van twee Hogescholen geven een eerste reactie.

Tom van Weert van Hogeschool Utrecht:

Lectoraat “ICT en Hoger Onderwijs” in Utrecht.

- Kenniswerkers zijn basis voor duurzaam verankeren van kennis en doorgaan van (bedrijfs)processen met inzet van ICT.
- Kenniscirculatie is een wijze van werken en vereist effectieve participatie, sociale integratie en zelfsturing.

Daan Andriessen van Hogeschool InHolland:

Lectoraat “Intellectual Capital” in Diemen.

- Vraag en aanbod kennisproductiviteit mogelijk via MKB-loketten afstemmen.
- Samen oplossen van vraagstukken rond nieuwe competenties.
- Onderzoek binnen bedrijven vaak te weinig kennisproductief.
- Er is nog weinig ondernemerschap als het gaat om de manier van organiseren in Nederland.
- Ondernemers hebben weinig zicht op kansen en gevolgen van de kenniseconomie.

Jeroen Onstenk van Hogeschool InHolland:

Lectoraat “Geïntegreerd Pedagogisch Handelen (grote Stad)” in Haarlem.

- Leren in werksituaties is belangrijk.
- Leren verbinden met bedrijven.
- Inzicht in kennis mist bij veel bedrijven, het vereist nieuwe competenties.
- Kennisintensief werken is veelal nog een onbekend begrip.
- Het inrichten van een kennisplein kan organisaties ondersteunen.

Als afsluiting van het eerste deel van de bijeenkomst nog enkele reacties:

- **Jurgen Geelhoed** van het ministerie van EZ geeft aan dat bij grote aantallen ontplooiën van het individu niet uit het oog verloren moet worden, aanleggen van systeemgrenzen is belangrijk (VMBO-, MBO-, HBO-niveau).
- **Jeroen Onstenk** Lector van de Hogeschool InHolland geeft aan dat het onderscheiden van regio's voor innovatie belangrijk is.
- **Jan Hak** geeft als voorzitter van de GMV-branch aan dat ICT voor innovatie richting kenniseconomie de “enabler” is voor de “entrepreneur” (ondernemer).
- **Marjola Boogmans** van Gemeente Dordrecht geeft aan dat het filmpje “Samen Leren Innoveren” de visie die met het plan “Slimme Regio” beoogd wordt prima verwoord. Dit op basis van

behaalde resultaten met de aanpak in de regio Drechtsteden. Marjola geeft nog aan dat kennis gezien moet worden als een containerbegrip en dat Sociale Innovatie daar ook deel van uitmaakt.

- **Daan Andriessen** benadrukt als Lector van de Hogeschool InHolland dat Sociale Innovatie basis is voor het verbeteren van organisaties en de Kwaliteit van de arbeid.
- **Jeroen Onstenk** Lector van de Hogeschool InHolland merkt nog op dat kennis als begrip een wisselwerking kent van gecodificeerde- en ervaringskennis, ofwel wetenschappelijk bewezen praktijkkennis.

Pauze

Wim Langens van Merewade (VMBO) deelt opgedane ervaringen met het RTO-project. Dit project is uitgevoerd in het VMBO-MBO-onderwijs in de regio Drechtsteden. In dit project zijn concepten van Integraal Ontwerpen toegepast samen met ervaringen uit het bedrijven en het onderwijs. Hiermee is het bedrijfsproces in het onderwijs geïntroduceerd waarbij drie competenties, attitude, vaardigheden en kennis, gecombineerd werden. In het project zijn sturnormen ontwikkeld waarin (bedrijfs)opdrachten centraal staan. Binnen de opdracht worden producten vanuit het geheel gevisualiseerd. Voor het uitvoeren van iedere opdracht wordt de kennis “vraaggestuurd” opgeknipt en de AVO-vakken in de opdracht geïntegreerd. Dit vraagt van leerkrachten een andere inzet dan het traditionele programma. Zo is de rol van tutor ontstaan voor het begeleiden van kleine groepjes (3 á 4 leerlingen) die gezamenlijk een opdracht uitvoeren. Circa 40% van de (bedrijfs)opdrachten zijn gebaseerd op concepten van Integraal Ontwerpen. De aanpak heeft tot nu toe veel belangstelling gewekt bij de verschillende scholen uit het gehele land. Concrete veranderingen zijn:

- Leerlingen worden eigenaar van het onderwijs (klant).
- Bedrijven zijn aandeelhouder van de opdrachten.
- Samenwerking tussen scholen en bedrijven is aanwezig en wordt gestimuleerd.
- Aanpak is basis voor kenniscreatie voor kleine ondernemers.
- School levert een beter product en uitval van leerlingen is veel lager (0).

Theo Lohman pleit ervoor om bedrijfsprocessen in school te brengen als basis om samen (school en bedrijf) meer te bereiken; bedrijf leert van school en school leert van bedrijf. Om dit te bereiken is een methodische aanpak noodzakelijk, het plan “Slimme Regio” voorziet in twee programmalijnen; Methodisch Innoveren voor scholen en Methodisch Innoveren voor Bedrijven. Beide programmalijnen bieden de mogelijkheid voor optimale samenwerking. De presentatie van Giedo waarin eerder opgedane ervaring bij GMV-bedrijven in beeld gebracht zijn is vanwege de uitloop van het programma vervallen. De beeldvorming van de programmalijn MI-bedrijven is door Theo kort geschetst.

Parallele discussie, vier themagroepen:

Groep blauw: macroniveau o.l.v. Max Hoefijzers.

- Regioprojecten kunnen niet verder als dit landelijk niet opgepakt wordt, integrale strategie.
- Werken aan bewustwording in de breedte is nodig (AIDA).
- Formule verder doorzetten, bedrijfsasussen zijn motivatie richting bedrijven.
- Waarde van publicaties benutten.
- Ministeries overtuigen over de grenzen van ministeries heen te werken.
- Financiering van startkapitaal, klein beginnen daarna opschalen.

Groep groen: mesoniveau o.l.v. Wim Langens.

- Branches aanjagen voor samenwerken scholen en bedrijven.
- Regie uitvoeren in de vorm van een coöperatie.
- Opereren op basis van gelijkwaardigheid.
- Werken aan een duurzame relatie.
- Belangen school en bedrijf moeten in balans zijn.
- Kennisbestuiving is belangrijk.
- Kennis van producten van elkaar (school en bedrijf) is nodig.
- Overheid moet een en ander faciliteren.

Groep geel: mesoniveau o.l.v. Jan Hak.

- Aanpak vergt cultuurverandering school en bedrijf.
- Regionale smaakmakers zijn belangrijk.
- Geen projectmatige aanpak maar een langer termijn aanpak.
- Instrumenten breed inzetten.
- Deltaplan “Slimme Regio” is nodig om te scoren (geen bureaucratie).
- Actoren en een integrale aanpak zijn zeer belangrijk.
- Stimuleren van creativiteit in scholen en bedrijven.

Groep rood: regioniveau o.l.v. Rinus Houtman.

- Lokale overheid moet bijdragen aan veranderingen in de regio.
- Nog teveel afzonderlijke projecten.
- Overheid moet duurzame contracten stimuleren en doorzichtig maken in de gehele regio.

Afsluitende reflectie van drie Lectoren:

Tom van Weert van Hogeschool Utrecht:

- Goede communicatie tussen drie doelgroepen (scholen, bedrijven en overheid) is belangrijk.
- Aandacht schenken aan verschillende culturen en gehanteerde begrippen.
- Integrale aanpak moet basis zijn voor duurzaam verankeren van aanpak kennis.
- Quick wins voor lange termijn, leren van succes en falen uit de regio Drechtstreek.

Daan Andriessen van Hogeschool InHolland:

- Doe karakter van de aanpak spreekt aan.
- Door te excelleren blijven we van elkaar leren.
- We moeten leren faciliteren om te innoveren.

Jeroen Onstenk van Hogeschool InHolland:

- Decentrale aanpak in plaats van landelijke aanpak is in opkomst.
- Werken aan reële problemen is een belangrijk principe van de nieuwe aanpak.
- Opdrachten dekken circa 70% van de te verwerven competenties af.
- Uitwisselen van bedrijfsdiscussies en de gevolge aanpak tussen scholen is belangrijk.

Theo Lohman sluit de bijeenkomst af door iedereen te bedanken voor hun bijdrage tijdens de sessie die vooral inhoudelijk is geweest. Tenslotte merkt Max Hoefeijzers van het Da Vinci College uit Dordrecht nog op dat hier vanmiddag de voorhoede van het onderwijs gepresenteerd is. Dit wordt niet zo ervaren door de heer Kamminga van de werkgeverorganisatie FME die in een laatst gehouden interview op de radio vernieuwing op scholen betitelde als geëxperimenteer. Na hetgeen vanmiddag hier op het mini-seminar gepresenteerd en besproken is wordt het hoog tijd om dit maar eens recht te zetten. Jan Hak geeft als reactie hierop aan om als voorzitter van de GMV-branche aan de heer Kamminga te vragen de resultaten van deze bijeenkomst op 7 december a.s. tijdens het Nationaal innovatie event te Maarsse aan te bieden aan het innovatieplatform, hij benadrukt hiermee dat hetgeen in de regio Drechtsteden heeft plaatsgevonden geen experiment is! We moeten niet op eigen houtje experimenteren maar gezamenlijk voor een methodische aanpak kiezen.

Het mini-seminar wordt na een zeer boeiende middag van discussie en kennisdelen afgesloten met hapje en drankje!